

nak a nyakát megfogva, ezt csőrének vágásaival igyekezett megölni. Ebben a pillanatban szaladt oda a gida anyja is, csak midőn már majdnem ráláptem, repült föl az ölyv és a legközelebbi tölgyfa egyik alsó ágára fölrepülve, sóváran nézett áldozatára, míg lövésem le nem terítette. Közbejövetelem nélkül a kis gida biztosan elpusztult volna a nyaka és a feje több sebtől vérzett, szemeinek kivágására azonban már nem ért rá. Harmadnapra láttam újra a kis gidát, amint látszólag bágyadtan és betegesen anyját követte; miután azonban ütere nem volt megsérülve, mint később meggyőződttem, teljesen kiépült. 1862 július havában egy magas bükkfák közt levő sűrű mogyoró-bokorban fiatal ragadozó madarak hangját hallottam; fészkek a közelben nem volt, a fákön sem láttam semmi ragadozó madarat, tehát a lármázók a földön lehettek. Az erős szél zúgása lehetővé tette, hogy a hangok után haladva, megközelítsem. A földön három fiatal ölyv ült, melyeket gondos anyjuk egy fiatal *süldő* húsával etetett. Karmaival és csőrével egész darab húsokat tépett le, melyeket a fiatalok roppant mohón nyeltek le s folyton újabb és újabb falatért kiabáltak. Nagyságuk és tollazatuk fejlettségéből arra lehetett következtetni, hogy a fészket már régen elhagyták. 1864 június havában, amint a kapun kiléptem, egyszerre látom, hogy egy sebesen repülő ölyv alig 6—8 lépésnyire tőlem *egy öreg tyúkra* lecsap és elkezd kopaszítani. Kénytelen voltam a merész rablót egyszerűen elijeszteni, mert a faluban tilos volt a lövés. — Hát mit szólnak ezekhez az erkölcsi bizonyítványokhoz a szentté avató ölyvgyűvédek?! Régebben *Blasius*, *Brehm*, *Gloger* stb. ölyvmagasztáló iratait olvasva, magam is azt hittem, hogy minden egyes ölyvben legalább is egy aprószentet kell tisztelnem s a viláért sem bántottam volna őket. Hanem egy izben reviremben szokatlanul sok közönséges ölyv fészkelvén, föl akartam használni e körülményt e madarak természeti viszonyainak tanulmányozására. És valóban, tanultam is sok újat, hanem keserű csalódások árán és ugyan-csak kiábrándultam balga, a tudós és nem tudós ölyvvédők irataiból magamba szedett hitemből! Ugyanis a megjegyzett s rövid időközökben körüljárt fészkeknél, nagy csodálkozásomra, egeret ugyan alig, de annál több *vadfélét* találtam. Szinte elámultam-bámultam, midőn egyes fészkeknél láttam, mennyi ott a *fogolytoll*, *fácánfej*, *nyúlfark*! Persze, hogy ezen kézzelfogható tapasztalatok után vége volt a régi kegyeletnek s amikor csak alkalmam nyílt rá, egy-egy lövetnyi ólommal köszöntöttem az egérpusztítással rágalmazott szárnyas gazficzkókat. És valószínűleg így fog cselekedni minden értelmes vadász, ha egyszer az enyémhez hasonló tapasztalatokat szerez. Tessék csak szemügyre venni egy ölyv-fészket s a tapasztalás önként kínálkozik! Nem akarok ezzel azokra a csontmaradványokra utalni, amelyek — míg a kölykök aprósak, vagy az igen vén ölyvek fészkenél — amúgy sem találhatók fel s amely körülmény arra a téves feltevésre vezethet, hogy az ölyv tisztán csak egerekkel él, hanem figyeljük meg a madarat, hogy mit visz ő fészkebe és mit hova hord el onnan (az ilyen vén példányok)! — Hogy ugyancsak a vén példányok — de a fiatalabb szülők se, ha fiókáik már nagyocskák — nem túrnek meg fészükben semmiféle maradványokat, hanem mindent elhordanak abból, másfelől pedig mindig lekopasztott zsákmányt visznek abba, úgy, hogy sem tollakat, sem más nyomokat ott nem lehet találni: az a praktikus megfigyelőt kétségbe nem hozhatja, mert a fészkek környékén valahol a csálhatatlan jelek csakhamar felvilágosítanak s a feltalált prédák maradványai elárulják a tetemes pusztítást. Csodálom, hogy erről az ölyvvédők nem beszélnek! *Brehm* is csak annyit enged meg, hogy az ölyvek „legfőlebb (!) kimerült foglyot, beteg nyulat itt-ott meggyilkolnak.“ Az ám! Egyébiránt az ilyen beszéd ma már kevés vadásznál talál hitlere. Hogy az ölyv egyáltalában „csakis kimerült“ vagy „sebhedt beteg“ vadat támadna meg s hozzá azt is csak „itt-ott“, az egyszerűen *nem igaz*. Tény az azonban, hogy a fiatal, tehát még gyakorlatlan ölyv kevésbé vállalkozó természetű s az ilyen többnyire csak a magával jöthet-

len, erélynélküli beteg vadnak a hóhérjává szokott szegődni s ügyetlenségénél fogva az ilyennel is alig képes elbánni, körmeivel, csőrével csak sanyargatja, kinozza a szerencsétlen vadat és csak hosszas vesződség után képes megölni, ha a vadász idejekorán le nem lövi, vagy el nem riasztja. Szemben *Brehm* állításával, az én tapasztalataim egészen mások. Az ölyv ugyanis, mint minden nagyobb orvmadár, tavasztól őszig folytonosan a szörmés és tollas vadfélék fiatal ivadékaival táplálkozik, úgy növekedő fiait is hasonlókkl látja el. Különbösen tápláléka, kivéve a békákat, a *rókáival teljesen egyező*, minthogy ő főleg ősszel, elkezdve az egértől a nyúlig és őzgidáig, mindent elfogyaszt, ami elébe kerül. Tavasszal a nyúlsüldőknek egyik legfőbb ostroma és különösen a korai első ellésre veszedelmes; de a gyenge vadlibák és fiókkacsák se mentek üldözése elől, sőt a tojások végett utóbbinak fészket is feldúlja akárhányszor. Telente a beteg és gyenge vad részben az ölyvek karmai közt végzi be pályafutását. Januárban, februárban a nyulak és foglyok ott, ahol nem etettek, a leggyengébbek; nem lehet csodálni tehát, ha ebben az időben sok vad az ölyvek prédájává válik. Nekem néhányszor arról is volt alkalmam meggyőződnöm, hogy egészen fiatal (néhány napos) *őzborjat* is elragad a mezei ölyv, ha hozzáférkőzhetik (és erre nagyon lesi az alkalmat) s fészkebe cipeli a gyilkos porontyok prédájául. Azt pedig nemcsak én, de sok hivatásos vadász észlelte már, hogy oly erdőrészből, ahol ölyvek fészkelnek, a szintén ott fészkelő, illetve fiaikat nevelő *fajdfélék* apró csirkéit e gazficzkók napról-napra lopkodva, végre annyira kipusztítják, hogy a legnépesebb fészkealjából is alig marad egy-két hirmondó. Hogy sok kinőtt fogoly is esik az ölyvek prédájául, az minden fogolytenyésztéssel foglalkozó előtt ismeretes tény; mert a fogoly oly bamba jószág, illetve rendkívül félnék állat, hogy egy keringő nagyobb orvmadár láttára nemcsak hogy szárnyon, vagy lábón menekülést nem keres (még ha sűrűs védhely van is a közelben), de sőt inkább bárgyún meglapul helyén, mintha le volna ragadva s szinte megmagyarázhatatlan önmegadással várja be a halálos csapást.

(Vége következik.)

Lakatos Károly.

Feleletek szerkesztőségünkhez intézett szakkérdésekre.

H. N. Legjobb kalibernek bizonyult a 16-os, 20-as és 28-as. Az utóbbi, ha jól van fúrva, éles lövés és messzehordás tekintetében fölötte áll minden használatos kalibernek. Csakhogy nem szabad a csöveket elvékonyítani, általában az ily kiskaliberű fegyvereket olykép készíteni, hogy csakis gyerekpuskának váljanak be. Ellenkezőleg egészen arra a mintára és arányokban építendő, mint a 16-os fegyverek és a sülyuknak sem szabad egy könnyebb 16-os fegyverétől különbözni, hogy 3 és 3½ gramm löportöltést, sőt hosszabbított patronból négy grammot is rúgás nélkül kiálljanak. — Ami a 12-es kaliberet illeti, ezer között alig akad egy, mely igazi jó lövés tekintetében megfelelné várakozásunknak. Az agyonreklámozott újmódi, cifra nevű acélesövek sem képeznek e tekintetben kivételt. Egyik rosszabbul lő a másiknál és bizony nagy divathóbort kell ahhoz, hogy valaki a pompás, pótolhatatlan damaszt elé helyezze ezeket a mesterségesen feltölt s minden ellenreklámozás daczára is csekély értékű, rossz ölerejű furulyákat

és erősen reméljük is, hogy a mostani aczéleső-kultusz se lesz hosszabb életű, mint volt az ötvenes években, midőn az angolok próbálták meg a vadászközönség nyakába szólni a nemes és értékes damaszt helyett; tervek azonban dugába dőltek és ma szinte Angliában az aczélesőveknek sok barátja. Igazi finom fegyverhez az angol aczélesövet nem is alkalmaz, de a mi Kirnerünk sem.

B. I. Hogy mily eljárás követendő a sörétes fegyverek belövésénél? — erről már könyveket írtak; igaz, hogy nem nálunk, de a németeknél és angoloknál. Ha mi ezekből a szakkönyvekből csak az érdekesebbeket is és bár vázlatosan is idézni akarnánk, az szintén könyvvé nőne, lapunk keretén pedig messze túlvágna. Azért tehát csakis arról szólunk, ami angol felfogás szerint a „jó puska“ fogalmával megegyez — a lövést illetőleg. Mindenek előtte a 12-es kalibernél megkívánja az angol, hogy legalább 30 százalékkal jobban (összetartóbban stb.) lőjön a 16-osnál s még 80—100 lépésnyire is összehordó, biztos találói legyenek és a lövés átható képessége kellő élességéből ne vesszi. Ennek a kalibernek normális tánczójául 65 lépés vétezik. Legnagyobb serétje a mi 6-osunknak megfelelő. — A 16-os kalibernél 80 lépés a maximum és 60 lépés a normális tánczia; de az igazi jó 16-os angol puskákkal 100 lépésre is meglehetősen biztonsággal lőhetni, sőt néha élesebben lőnek, mint a 12-esek (*Főnagy Józsi* churchil-puskái sokszor bebizonyítják ezt). — A 20, 24 és 28-as kalibernek angol fogalom szerint nem szabad elmaradni a 16-osoktól, sőt kis kaliberrel különleges messzehordó fegyverunikumokat is gyártanak erősen hosszabbított patrónokkal.

T. M. A legújabb Lakatos K.-féle messzehordó furatú fegyverek egyes vonásúak (rifléd) és 28-as kaliberűek. 80 lépésre a 4-es sörétet kitűnően, az apróbb sörétet pedig *rendkívül összetartóan* lövik. Csak megrendelésre készíttetnek.

D. R. Kis kaliberű fegyverhez az I. számú speciál-lőport ajánljuk. A töltés minden kalibernél: a lőport *csapva*, a sörétet kissé *halmozva*. A kevés sörét *szórását* okoz és abszurdum azt hinni, hogy a *kevesebb* sörétnek nagyobb átható képessége volna, mint sokan röpke szó után szájról véve állítják.

F. T. A puskaesőveket vadászat után legalább 2 óra múlva át kell húzni, mert különben foltosak és idővel ripacsosak lesznek. Ha csak egyszer-kétszer is elhanyagoljuk ezt, máris helyrehozhatlan hibák eshetnek a csövek belsejében, amiken aztán még az erős smirgelezés is alig segíthet. Megrozsdásodás és általában belső foltosodás ellen kitűnő óvszer a *Curol*, de csakis úgy, ha *előzőleg* a csövek alaposan kitisztítottak, ellenesetben a Curol legfeljebb csak egy éjén át képes érvényesíteni exkluzív tulajdonságát az oxidációval szemben. Petróleummal vadászfegyvert, kivált golyósat, kezelni abszurdum. A petróleummal bemaszott fegyvert a vad messziről megérzi s kivált a nagyvad ilyen büzös tisztító-árkanum használata mellett többnyire lőtávolon kívül eloson. Csakis *szagtalan* olajat ajánlunk fegyvertisztítási célra.

Megfigyelések.

(Az állatok szellemvilágából.)

gyogyó, hogy a kakas repülésével figyelmemet családjától elvonni és nem ezt eszerben hagyni igyekezett.

Cserkészés közben víz melletti tisztáson golyára bukkantam. Csodálkozásomra mozdulatlanul bevárt és félszemmel komikus módon kacintgatott reám. Midőn már csak 5—6 lépésnyire volt előttem, hirtelen leeresztett jobb szárnyával esetlen futásnak eredt, de csak azért, hogy néhány méter után felbukva, égnek me-

redt lábakkal földre terüljön. Szánalmat, majd nevetést keltő helyzetében rendületlenül megmaradt, a halott szerepét jól játszotta. Magára hagytam. Egy óra múlva visszatértem halottunkhoz; stóikus nyugalommal állt a vízben s bémult szárnyát és sörétől átfürt szemét most felém fordította. Kelepelt utánam, örült, hogy ravasz-sága a halál torkából ragadta ki.

* * *

„Fényes“, a határszéli tanya birtokosának símaszörű kutyája nemcsak a házat őrizte, hanem a libanyáját is rendben tartotta. Ha ez meglépett, vagy tilosban járt, gazdájának „jág-jág“ szavára szélsébséggel megkörítette Junó madarait és riadó rémülettel terelte őket a tanyához. Szende liba, vitéz gúnár egyformán rettegte „Fényes“-t, utóljára a négy éves fiúcska „jág-jág“ kiáltása indította hazafelé a nyáját. Munka után gágogó szitkozódás kísérte „Fényes“-t. Kötelességét jól végezte, nyugodtan túrt; néha-napján megállt s megvetéssel fordult hátra. Féloldalt fordult ilyenkor a gúnár, néma esend lepte el nyáját!

* * *

Veresbegy élénkítette a vadászak csendes magányát. Néhány nap után társa került. Mind a kettő him volt, adáz gyűlölet ütött tanyát szívükben. Erősebb az első volt, mely négy napon át dühös csipkedéssel üldözte az ifjabb jövevényt, mígnem hajszaközben ennek lába törött. Gyengéd szeretet, megindító részvét enyhítette most a tehetetlen társ szenvedését, sőt táplálékát is az eddig gyűlölt ellenfele hozta. Gyógyulás után benső barátság kötötte össze a madárszíveket.

Heller Rikárd.

EGYESEK.

A tigris félelme az egértől. Már régebben ismert tény, hogy a tigris és általában a tropikus égöv alatt élő ragadozók mennyire félnek, azaz jobban mondva undorodnak az egértől. Erre vonatkozólag egy angol tiszt, ki hosszabb ideig tartózkodott Indiában, a következőket mesélte: Egy ismerősömnek volt egy gyönyörű király-tigrise, melyet az udvarban felállított hatalmas kalitban tartott. A tigris valódi remeke volt nemének. Naponta egy juhot fogyasztott el s azonfelül még sok nyershúst is kapott kedveskedésből. A háznép nagyon szeretett a tigrissel kötekedni s egyszer egy egeret tettek kalitjába. A tigris morogva visszahúzódott a ketrecz egyik sarkába s ott maradt mindaddig, míg az egér ki nem futott a ketreczből. Azután újra megfogták az egeret és fonalra kötve tették a kalitba. A tigris morogva a sarokba húzódtott; az egeret ekkor a fonálon vezetve, mindig közelebb vezették a tigrishez. Mikor az egér pár lépésnyire közeledett a tigrishez, a tigris felugrott s a ketrecz túoldalára húzódtott. Azután az egeret a fonalnál fogva egyik sarokba kötötték. A tigris nem mert kimozdulni helyéből mindaddig, míg csak az egér a ketreczben volt. Mikor azután az egeret kivették a ketreczből, a tigris elhagyta azt a sarkot, melybe behúzódott s orrfintorgatva sétált ide-oda a ketreczben, de azt a helyet, ahol az egér meg volt kötve, következetesen kikerülte. Csak pár nap múlva nyugodott meg annyira, hogy a ketrecz minden részében mert sétálni.

A hangyák szellemi tehetsége. A hangyák szellemi tehetségének kipuhatólására végzett kísérletek közül rendkívül érdekes *Wasmann* következő kísérlete: Egy közép nagyságú óraiüveget megtöltött vízzel s közepére földből egy szigeteckét csinált s a szigeteckére néhány hangyabábót tett. Az egészet azután közvetlenül a boly bejárása mellé tette. A hangyák rögtön észrevették a bábokat s mindenfelől iparkodtak a szigetre jutni, de a víz miatt nem lehetett. *Wasmann* már azt hitte, hogy a hangyák ott hagyják bábjaikat, mikor az egyik földdarabokat, apró fatörmelék hordott az óraiüveg szélére s a vízbe dobálta. Csakhamar a többiek is így tettek s rövid idő múltán hidat készítettek a szigeteckére s a bábokat kihordták. E kísérletből az tűnik ki, hogy